

Reactie van de VAWO – vakbond van de wetenschap

op het document:

Wijziging van een aantal onderwijswetten in verband met versterking van de bestuurskracht van onderwijsinstellingen

Op pagina 7 van de Memorie van Toelichting wordt er voor de VAWO een herkenbaar probleem geschetst: *“Door schaalvergroting en professionalisering van management [...] groeide in sommige gevallen de afstand tussen bestuurders en de werkvloer. In sommige gevallen raakten bestuurders het contact met het onderwijs kwijt en leken zij meer gedreven door de groei van de organisatie. Deze ongewenste ontwikkeling speelt [...] breder in de (semi)publieke sector, waar het publiek belang soms, onder invloed van New Public Management, ondergeschikt raakte aan een bureaucratisch-bedrijfsmatige logica. In het publieke domein vereenzelvigden bestuurders zich met het bedrijfsleven – ook in hun eigen arbeidsvoorwaarden – waardoor zij zichzelf meer zagen [zien] als ondernemers dan als dienaars van de publieke zaak.”*

De VAWO betreurt het dan ook dat de voorgestelde wijzigingen deze tendens eerder zullen versterken dan doorbreken. De titel van het document laat dit ook al blijken: er wordt gestreefd naar een versterking van bestuur en helaas niet naar een versterking van de medezeggenschap. In het huidige voorstel wordt de MUB (Modernisering Universitair Bestuur 1997) geconsolideerd en tegelijkertijd de mogelijkheden democratie en medebestuur verder ingeperkt.

Een goede illustratie hiervan vinden we op pagina 27: ten aanzien van een eventueel instemmingsrecht bij benoeming van bestuurders wordt gesteld dat: *“[dit punt] ... is niet overgenomen omdat er dan deels sprake zou zijn van medebestuur.”* Er wordt onder meer gewezen op: *“de noodzaak van snel kunnen handelen in benoemingsprocedures”*. Die noodzaak ziet de VAWO niet. Momenteel zijn benoemingen doorgaans langdurige en goed geplande procedures waarbij er zelden tot nooit sprake is van een noodzaak om snel te kunnen handelen.

Gelet op de afwijzingsmogelijkheid tegenover het advies bij benoemingen *“meent de regering dat de MR in geval van adviesbevoegdheid over benoeming/ontslag niet op de stoel van de bestuurder plaatsneemt.”* De VAWO vindt dit een uitermate badinerend standpunt. Buitenlandse universiteiten met medebestuur blijken immers prima te functioneren.

Naar het oordeel van de VAWO zullen de voorgenomen wijzigingen weinig invloed hebben op de huidige gang van zaken aan de Nederlandse universiteiten. Het is dan wellicht ook niet verbazingwekkend dat de VSNU geen gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om schriftelijk op het conceptvoorstel te reageren (pagina 27). Nu geldt bijvoorbeeld al een adviesrecht op de

bestuursprofielen. Naast het openbaar maken van bestuursprofielen is de VAWO is van mening dat er sprake moet zijn van een open werving en een transparante sollicitatieprocedure.

In de voorgestelde wijzigingen wordt daarnaast de verantwoordelijkheid van de Raad van Toezicht uitgebreid, onder andere door een meldingsplicht. Naar het oordeel van de VAWO is een dergelijke maatregel gebaseerd op het steeds verder toenemend wantrouwen en is zij daardoor contraproductief. De universiteiten hebben juist behoefte aan een cultuuromslag waarin gehandeld wordt vanuit vertrouwen en integriteit. De VAWO is daarom van mening dat het toezicht in handen zou moeten liggen van de medezeggenschap. Op die manier zal het medebestuur worden versterkt, de afstand tussen bestuurders en werkvloer worden verkleind, en er intern meer aan een cultuur van vertrouwen worden gewerkt. De medezeggenschap heeft in het huidige voorstel helaas slechts een controlerende functie en speelt geen wezenlijke rol bij het tot stand komen van het beleid van een instelling. De VAWO vindt dit een gemiste kans.

In het wetsvoorstel komt verder ter sprake dat het adviseren over de kwaliteit van de opleiding de belangrijkste taak is van de opleidingscommissies (OLCs). Helaas wordt er nergens vermeld wie er zitting zouden moeten hebben in de OLCs en hoe deze OLCs zich verhouden tot de medezeggenschap. Het zou een goede zaak zijn om van de OLCs ook MR-organen te maken waarin (verkozen) afgevaardigden van zowel docerend personeel als studenten zitting hebben.

Het belang van het wetenschappelijk onderzoek ten behoeve van het universitaire onderwijs is daarnaast volkomen buiten beschouwing gelaten. Het bestaan van aparte onderwijs- en onderzoeksinstituten holt momenteel de onderwijskwaliteit uit: binnen universiteiten is er een absurde concurrentie tussen onderzoek en onderwijs ontstaan waarbij conflicterende belangen verlamvend kunnen werken.

Het instemmingsrecht op hoofdlijnen van de begroting levert in de praktijk helaas maar een geringe bijdrage aan de versterking van de medezeggenschap. Het zou meer impact hebben als er instemmingrecht komt op de begroting op decentraal niveau (op het niveau van de faculteiten).

De VAWO staat wel positief tegenover het overhevelen van de functie van de Ondernemingskamer naar de Landelijke Commissie voor Geschillen (LCG, pagina 20-21). Daarbij is een verbreding van het informatierecht echter wel wenselijk (pagina 31-32) omdat de uiteindelijke gang naar de geschillencommissie een trage en hoogdrempelige aangelegenheid is.

Opmerkelijk is ten slotte dat er op pagina 37 gesteld wordt dat er aan het wetsvoorstel geen kosten zijn verbonden. Dit lijkt de VAWO niet erg aannemelijk. Bij het implementeren zullen er op het niveau van de instellingen wel degelijk kosten mee zijn gemoeid (denk aan scholingen voor MR-leden, werktijd ter beschikking stellen aan MR-leden, de MR duidelijker onder de aandacht brengen van het personeel enzovoorts). De kosten zouden dan ook op reële wijze vergoed moeten worden.